

Nr 80.

Av herr **Gustafson** i Göteborg, *angående riksdagens arbetsplena under höstsessionerna.*

De förändringar, som inträffat i vårt samhällsliv under de senaste årtiondena, ha medfört en väsentligt ökad arbetsvolym för riksdagen. Sessionstiden har härigenom avsevärt förlängts — till en början genom att riksdagens avslutning skjutits allt längre fram på våren och sommaren och under de senaste åren genom införandet av en höstsession. Det förhållandet att riksdagen numera normalt är samlad under vinter, vår och höst har givetvis skapat stora svårigheter för de riksdagsledamöter, som ha förvärvsverksamhet utanför det politiska livets ram och som äro verksamma på områden där den enda lediga årstiden, sommaren, på grund av semester och andra förhållanden ej utgör någon effektiv arbetsperiod.

Redan år 1917 hade man antytt en uppdelning av riksdagens arbete på en vår- och en höstsession. Denna tanke kritiserades samma år i båda kamrarna vid en debatt angående riksdagens arbetsformer. I första kammaren yttrade en ledamot följande (med orden "förändringen" och "den andra vägen" avser talaren uppdelningen på två sessioner):

Förändringen medför enligt min uppfattning för det första att svenska riksdagen blir något väsentligt annat än vad den i närvarande stund är. Representationen levererar nu — om uttrycket tillåtes — ett politiskt amatörarbete av personer, vilkas huvudsakliga uppgift ligger på helt andra plan ute i det vanliga livet. På den andra vägen kommer man tvivelsutan därefter, att riksdagsarbete blir ett arbete av professionals, vilka komma att ägna sig åt detta arbete såsom deras egentliga eller åtminstone huvudsysselsättning.

Redan denna förändring är allvarlig och bör i det längsta undvikas. Men innan den framträder, får man bereda sig på en annan, som kanske är ännu betänkligare. Det nya systemet berövar säkerligen riksdagen åtskilliga element som för närvarande spela en ledande roll i arbetet. En stor del av de ämbets- och tjänstemän, som nu tillföra representationen en värdefull sakkunskap, torde komma att försvinna, och dessutom skulle många av arbetsledarna, av cheferna för stora privata verk och företag, vilkas deltagande också synes vara av stor vikt för riksdagsarbetet, helt enkelt bliva förhindrade att delta i detsamma.

Givetvis vore det mycket önskvärt att en överväldigande majoritet av riksdagens ledamöter hade ett arbete utanför det politiska livets område. Sedan år 1917 har emellertid samhällsarbetet blivit så komplicerat och omfattande, att det visat sig nödvändigt att en viss del av riksdagsledamöterna ägna sig nästan uteslutande åt politiskt arbete. Denna grupp av "yrkespolitiker" representerar en stor fond av politisk kunskap och erfarenhet och utgör en omistlig del av riksdagen. Emellertid torde alla vara eniga om att det är av mycket stor betydelse att det vid sidan av denna grupp finns ett icke obetydligt antal riksdagsledamöter som

ha en fast förankring ute i förvärvslivet och som tillsammans representera olika yrken, sysselsättningar och erfarenhetsområden så allsidigt som möjligt. Det vore givetvis synnerligen olyckligt, om man skulle kunna konstatera en tendens till en utveckling som skulle innebära att riksdagsledamöterna — från att representera en mängd olika yrken och sysselsättningar — i alltför stor utsträckning skulle komma att representera ett och samma yrke, nämligen yrkespolitikerns.

I utredningar, motioner och debatter har man också under de senaste åren vid upprepade tillfällen framfört den synpunkten att riksdagsarbetet bör organiseras på ett sådant sätt att man underlättar för det praktiska livets folk att åtaga sig ledamotskap av riksdagen. Den nuvarande ordningen är relativt tillfredsställande för företagare inom jordbruk och vissa fria yrken, under det att den försvårar och hart när omöjliggör ett deltagande i riksdagsarbetet för aktiva företagare och anställda inom industri och handel liksom sådana tjänstemän inom den allmänna förvaltningen som ännu icke fullbordat sin karriär. Ett flertal ledamöter inom dessa kategorier ha också varit nödsakade att avsäga sig ledamotskapet. Om denna utveckling skulle fortsätta, skulle riksdagens sammansättning komma att bli alltmera ensidig. Det kan för övrigt diskuteras om inte ett sådant förhållande på lång sikt också kan riskera att medverka till att riksdagens inflytande minskar. De som på grund av riksdagsarbetets uppläggning icke kunna delta i detta arbete vilja givetvis icke därför avsäga sig inflytande över samhällsutvecklingen. De komma i stället att göra sin röst hörd genom sina organisationer och kunna därigenom förstärka den tendens till ökat inflytande från organisationernas sida på riksdagens bekostnad, som alltmer gör sig gällande.

För att råda bot på dessa svårigheter ha flera förslag framförts beträffande ändring av sessionstid o. d. Även om jag är övertygad om att dessa förslag i framtiden ånyo behöva aktualiseras, vill jag med tanke på att så kort tid förgått sedan den senaste omläggningen icke framlägga några förslag, som äro så genomgripande att de skulle kräva en grundlagsändring. Emellertid torde en hel del kunna vinnas, om man förverkligar en tanke, som framfördes av 1946 års utredning men som tycks ha fallit i glömska. Utredningen skriver som följer:

Vi ha emellertid ansett att det vore förbundet med avsevärda olägenheter, om hela riksdagen skulle behöva hållas samlad under hela höstsessionen, trots att blott en del av riksdagsledamöterna kunna erhålla full sysselsättning. Därför anse vi att höstsessionens arbete bör organiseras på ett sådant sätt att endast de som beredas sysselsättning behöva vara närvarande under hela sessionen. Så skulle kunna ske, om då riksdagen samlades till höstsession kammarsammanträdena ägde rum under någon vecka, varvid det nya arbetsmaterial som trots spärrregler måste föreläggas framlades, motioner avlämnades, utskottsremisser ägde rum, interpellationer framställdes m. m. Därefter skulle de riksdagsmän vilka ej äro sysselsatta med utskottsarbete, partiuppdrag m. m. kunna lämna riksdagsorten och ej behöva återkomma förrän mot slutet av sessionen, då kammarsammanträden skulle äga rum i två till tre veckor. Vid dessa sammanträden skulle utskottens utlåtande behandlas, beslut fattas, interpellationer besvaras m. m. Det sålunda skisserade schemat utesluter naturligtvis inte att talmännen vid behov också under tid då i princip blott utskotten äro sysselsatta skola kunna utlysa

kammarsammanträden för behandling av brådskande frågor, aktuella interpellationer och dylika ärenden.

En anordning av detta slag har emellertid icke företagits. Detta har haft till följd att även riksdagsledamot, som ej varit upptagen av utskottsarbete under höstsessionen, ej kunnat planera sitt "civila" arbete under hösten på längre sikt. Visserligen har han erfarenhetsmässigt kunnat räkna med en lugnare period under den första månaden av höstriksdagen men har dock vid planeringen av sitt arbete under denna tidsperiod alltid måst göra reservation för arbetsplena med debatter och voteringar. Enligt min mening vore det lämpligt om det i riksdagsstadgan intoges en bestämmelse om att talmännen skulle organisera arbetet på ett sådant sätt, att den första veckan av höstriksdagen reserverades för avlämnande av motioner, framställande av interpellationer, ev. remissdebatt etc., men att därefter arbetsplena ej skulle anordnas under en månad framåt, såvida icke särskilda skäl därtill vore. Sådana skäl skulle t. ex. vara att en fråga vore av så brådskande art, att ett omedelbart beslut vore *oundgängligen* nödvändigt.

Om en omorganisation av höstriksdagens arbete i denna riktning icke företages, kommer utvecklingen sannolikt att bli den att utskotten i syfte att få en jämnare arbetsfördelning för hela arbetsåret komma att till höstriksdagen uppskjuta även sådana ärenden som med någon ansträngning skulle ha kunnat behandlas redan under vårsessionen. En liknande utveckling kan givetvis trots gällande spärrregler även hota när det gäller Kungl. Maj:ts propositioner.

Med de bestämmelser som riksdagsordningen f. n. innehåller beträffande sessionstiderna torde det ofta vara synnerligen svårt att undvika höstsession. Det måste dock vara ett gemensamt intresse för alla dem som betrakta en fullständig "professionalism" inom riksdagen som en olycka att arbeta för att höstriksdagen endast får bli ett nödvändigt ont med så liten arbetsbörda som möjligt för att man därigenom skall kunna ge de utanför politiken förvärvsarbetande en möjlighet att fullgöra så stor del som möjligt av sitt "civila" arbete.

Med stöd av vad jag ovan anfört får jag hemställa,

att riksdagen, i syfte att underlätta för dem som ha ett förvärvsarbete utanför det politiska livets område att åtaga sig ledamotskap av riksdagen, måtte besluta att i riksdagsstadgan införa en bestämmelse om att arbetsplena icke skola anordnas under en tid av en månad räknat från en vecka efter höstsessionens början, såvida icke särskilda skäl därtill äro, samt

att vederbörande utskott måtte utarbeta erforderlig författningstext.

Stockholm den 22 januari 1952.

Sven Gustafson
i Göteborg.